

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки
Кафедра економічної теорії

ЗАТВЕРДЖЕНО

Проректор з навчальної роботи,

проф. Гаврилюк С. В.

2013 р.

ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНИХ ТЕОРІЙ

РОБОЧА ПРОГРАМА нормативної навчальної дисципліни

**підготовки
галузей знань**

бакалаврів

- 0201 – Культура
- 0303 – Історія
- 0403 – Політологія
- 0203 – Гуманітарні науки
- 0202 – Мистецтво
- 0102 – Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини
- 1401 – Сфера обслуговування
- 0801 – Математика
- 0302 – Міжнародні відносини

- 6.020105 – Документознавство та інформаційна діяльність
- 6.020103 – Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури
- 6.030300 – Історія
- 6.040300 – Політологія
- 6.020303 - Філологія (Мова та література (англійська, німецька, французька), Прикладна лінгвістика
- 6.020205 – Образотворче та декоративне мистецтво
- 6.020204 – Музичне мистецтво
- 6.020200 – Хореографія
- 6.010201 – Фізичне виховання
- 6.010203 - Здоров'я людини
- 6.010202 – Олімпійський спорт
- 6.140101 – Готельно-ресторанна справа
- 6.080100 – Математика
- 6.030201 – Міжнародні відносини
- 6.030203 – Міжнародні економічні відносини
- 6.030204 – Міжнародна інформація
- 6.030205 – Країнознавство

Луцьк – 2013

Робоча програма навчальної дисципліни «Основи економічних теорій» для студентів 2 і 3 курсів за напрямами підготовки: 6.020105 – Документознавство та інформаційна діяльність, 6.020103 – Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури, 6.030300 – Історія, 6.040300 – Політологія, 6.020303 - Філологія (Мова та література (англійська, німецька, французька), Прикладна лінгвістика, 6.020205 – Образотворче та декоративне мистецтво, 6.020204 – Музичне мистецтво, 6.020200 – Хореографія, 6.010201 – Фізичне виховання, 6.010203 - Здоров'я людини, 6.010202 – Олімпійський спорт, 6.140101 – Готельно-ресторанна справа, 6.080100 – Математика, 6.030201 – Міжнародні відносини, 6.030203 – Міжнародні економічні відносини, 6.030204 – Міжнародна інформація, 6.030205 – Країнознавство.

”29” 08 2013 р. – 25 с.

Розробники:

к.е.н., доцент кафедри економічної теорії Єлісєєва Л. В.

Рецензент:

д.е.н., проф., завідувач кафедри економічної теорії Стрішень О. М.

Програма навчальної дисципліни затверджена на засіданні кафедри економічної теорії

протокол № 1 від 29 серпня 2013 р.

Завідувач кафедри: (Стрішень О.М.)
(підпис) прізвище, ініціали

Програма навчальної дисципліни схвалена науково-методичною комісією інституту економіки та менеджменту

протокол № 1 від 4 вересня 2013 р.

Голова науково-методичної
комісії інституту (Бегун С.І.)
(підпис) прізвище, ініціали

**Програма навчальної дисципліни
схвалена науково-методичною радою університету**

протокол № ____ від _____ 2013 р.

Вступ

Програма навчальної дисципліни “Основи економічних теорій” складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів неекономічних напрямів підготовки.

Предметом дисципліни є вивчення основних економічних категорій, економічних законів, принципів функціонування економічних систем, економічних відносин, господарського механізму та дій людей, спрямованих на ефективне господарювання в умовах обмежених економічних і природних ресурсів; особливості ринкових перетворень економіки України; сучасні процеси глобалізації економічного життя людства.

Програма навчальної дисципліни складається з таких **змістових модулів**:

1. Загальні засади економічного розвитку та основи мікроекономіки.
2. Теоретичні основи макроекономіки та економічних процесів у відкритій економіці.

1. Опис навчальної дисципліни

Таблиця 1

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Шифр і назва галузі знань - 0201 – Культура, 0303 – Історія, 0403 – Політологія, 0203 – Гуманітарні науки, 0202 – Мистецтво, 0102 – Фізичне виховання, спорт і здоров'я людини, 1401 – Сфера обслуговування, 0801 – Математика, 0302 – Міжнародні відносини.	
	Шифр і назва напрямів підготовки - 6.020105 – Документознавство та інформаційна діяльність, 6.020103 – Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури, 6.030300 – Історія, 6.040300 – Політологія, 6.020303 - Філологія (Мова та література (англійська, німецька, французька), Прикладна лінгвістика, 6.020205 – Образотворче та декоративне мистецтво, 6.020204 – Музичне мистецтво, 6.020200 – Хореографія, 6.010201 – Фізичне виховання, 6.010203 - Здоров'я людини, 6.010202 – Олімпійський спорт, 6.140101 – Готельно-ресторанна справа, 6.080100 – Математика, 6.030201 – Міжнародні відносини, 6.030203 – Міжнародні економічні відносини, 6.030204 – Міжнародна інформація, 6.030205 – Країнознавство.	нормативна

Модулів – 2	Спеціальність	Рік підготовки – 2, 3
Змістових модулів – 2		Семестр – 1, 2
IНДЗ: є		Лекції – 24 год.
Загальна кількість годин – 108		Практичні (семінари) – 12 (10) год.
Тижневих годин (для денної форми навчання): Аудиторних – 2 самостійної роботи – 2 індивідуальної роботи – 2	Освітньо-кваліфікаційний рівень – бакалавр	Лабораторні ----- год. Самостійна робота – 36 (37, 38, 20, 28) год. Індивідуальна робота – 36 (37, 18, 10, 28) год. Форма контролю: іспит за допомогою комп’ютерного тестування

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета вивчення навчальної дисципліни полягає в набутті студентами теоретичних знань та практичних вмінь щодо виявлення, аналізу причин, особливостей розвитку, способів подолання, пом'якшення негативних наслідків економічних явищ і процесів, вивчення теоретичного інструментарію ринкового й державного регулювання національної економіки. Це дозволить студентам приймати обґрунтовані рішення щодо вирішення економічних проблем, пов'язаних із їх майбутньою практичною діяльністю.

Основними завданнями вивчення дисципліни “Основи економічних теорій” є:

- володіти категоріальним апаратом та методологією дослідження;
- знати основні принципи та закони функціонування суб'єктів на мікро- та макрорівнях;
- засвоїти сучасні методи дослідження економічних процесів.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основний категоріальний апарат, закономірності економічного розвитку, механізм функціонування економічної системи та економічної політики щодо регулювання економіки;

вміти:

- аналізувати причинно-наслідкові механізми економічних явищ та процесів, оцінювати ефективність економічної політики держави.

3. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку та основи мікроекономіки.

Тема 1. Економічна теорія як наука.

Предмет економічної теорії. Економічна теорія і економікс: дискусійні проблеми. Дослідження економічних відносин і економічних законів. Вивчення проблем "що, як, для кого і скільки виробляти?". Позитивна і нормативна економічна теорія. Трактування предмета економічної теорії різними школами: меркантилізм, фізіократи, класична політична економія, маржиналізм, марксизм, неокласицизм, інституціоналізм, монетаризм. Основні закони економічної теорії: всезагальні, загальні специфічні. Категорії економічної теорії. Функції економічної теорії: гносеологічна, практична, світоглядна. Структура економічної науки: політична економія, мікроекономіка, макроекономіка, мегаекономіка, мезоекономіка. Рівні економічного аналізу: мікро- та макрорівень. Всезагальні методи наукового пізнання: діалектичний, емпіричний. Економічний аналіз і синтез. Метод наукової абстракції. Дедукція і індукція як взаємодоповнюючі методи дослідження. Економіко-математичні методи дослідження. Гіпотези. Експеримент. Узагальнення.

Тема 2. Економічна система та відносини власності.

Економічний зміст економічної системи. Структура економічної системи: продуктивні сили, економічні відносини, господарський механізм. Організаційно-економічні і техніко-економічні відносини в економічній системі. Типи економічних систем: ринкові та неринкові. Ринкова, змішана, традиційна, командно-адміністративна види економічних систем. Моделі змішаної економіки. Концепції історичних етапів економічного розвитку. Відносини власності. Типи і форми власності. Основні способи зміни форм власності. «Пучок» прав власності. Тріада власності.

Тема 3. Економічні потреби суспільства та їх взаємозв'язок із виробництвом.

Потреби суспільства, їх суть і структура. Безмежність потреб. Закон зростання потреб та механізм його дії. Виробництво як визначальний фактор формування потреб та їх розвитку. Потреби і споживання. Економічні інтереси і потреби. Сутність і структура економічних інтересів. Взаємозв'язок потреб, економічних інтересів і виробництва. Загальні форми суспільного виробництва. Натуральне виробництво. Товарне виробництво, умови та причини його виникнення. Характерні риси товарного господарства. Просте товарне виробництво. Розвинута форма товарного виробництва: механізм виникнення та основні ознаки. Виробництво і його основні фактори. Робоча сила і її риси. Земля. Засоби і предмети праці. Капітал. Підприємницькі здібності. Виробничі ресурси і виробничий потенціал суспільства. Обмеженість виробничих ресурсів. Межа виробничих можливостей. Вмінені витрати.

Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки.

Ринкові відносини, їх суб'єкти і об'єкти. Ринок і його функції. Товар, його властивості і функціональні форми. Альтернативні теорії формування вартості товарів у процесі виробництва. Трудова теорія вартості. Теорія факторів виробництва. Суб'єктивно-психологічна теорія цінності. Неокласична теорія вартості. Гроші - розвинута форма товарних відносин. Функції грошей. Еволюція грошей. Сучасна структура грошей. Теорії грошей. Грошовий обіг та його закони. Ринкова інфраструктура і її роль в регулюванні виробництва.

Тема 5. Основи мікроекономічного аналізу.

Мікроекономічні суб'єкти та їх поведінка. Основні суб'єкти мікроекономіки – споживач і фірма. Поведінка економічних суб'єктів як модель раціонального вибору. Закон попиту, фактори зміни попиту. Закон пропозиції, фактори зміни пропозиції. Сутність пропозиції та взаємозв'язок між ціною і обсягом пропозиції. Характеристика нецінових факторів, що призводять до зміни пропозиції та зміщення кривої пропозиції. Ринкова рівновага та її характеристика. Сутність ринкової рівноваги та її динамічний характер. Цінова еластичність попиту і пропозиції та фактори її зміни.

Тема 6. Основи теорії поведінки споживача.

Сутність економічної корисності, загальна і гранична корисність. Три основні гіпотези щодо поведінки споживача. Функції корисності. Функція корисності і бюджетна лінія. Теорія поведінки споживача: ординалістський підхід. Вибір, уподобання, аксіоми уподобань. Основи вибору споживача. Відмінність між уподобаннями та вибором. Крива байдужості, гранична норма заміщення. Властивості кривої байдужості. Рух вздовж кривої байдужості, гранична норма заміщення. Бюджетна лінія та вибір споживача. Бюджетні обмеження, рівняння бюджетної лінії. Рівновага споживача: аналіз та графічна інтерпретація.

Тема 7. Мікроекономічна модель підприємства (фірми).

Економічна природа фірми (підприємства). Основні форми ділових підприємств. Підприємницька фірма. Партнерство і корпорація. Державна фірма. Сутність і класифікація економічних витрат. Економічні витрати як альтернативні витрати. Зовнішні витрати. Внутрішні витрати та нормальні прибуток. Собівартість продукції та економічні витрати. Витрати в короткостроковому періоді. Сутність коротко- і довгострокового періоду. Постійні та змінні витрати в короткостроковому періоді. Прибуток і дохід фірми. Економічний і бухгалтерський прибуток. Загальний, середній і граничний дохід та їх динаміка.

Тема 8. Підприємство в ідеальних ринкових структурах: чиста конкуренція і чиста монополія.

Поведінка підприємства на ринку чистої конкуренції в короткостроковому періоді. Ефективність ринку чистої конкуренції. Умови досягнення економічної ефективності та ринок чистої конкуренції. Недоліки ринку. Види і характеристика чистої монополії. Основні риси чистої монополії. Види чистої монополії. Бар'єри для входження в галузь. Вибір ціни та обсягу виробництва чистим монополістом. Спадний характер попиту та ціноутворення чистого монополіста. Еластичність попиту та максимізація прибутку чистого монополіста. Цінова дискримінація за умов чистої монополії. Види цінової дискримінації. Способи проведення та наслідки цінової дискримінації. Державне регулювання ціноутворення природних монополістів. Ефективність монополії. Аргументи проти існування монополізму. Аргументи на користь монополії.

Тема 9. Підприємство в реальних ринкових структурах: монополістична конкуренція і олігополія.

Характеристика ринку олігополії. Основні риси і види олігополії. Моделі

некооперативної поведінки на ринку олігополії. Кооперативна поведінка на ринку олігополії та антимонопольне регулювання діяльності підприємств. Картель та таємна змова. Характеристика ринку монополістичної конкуренції. Основні риси ринку. Форми диференціації товару. Умови створення нових підприємств та деякі фінансові бар'єри. Підприємство на ринку монополістичної конкуренції в коротко- і довгостроковому періоді. Вплив зміни кількості товарів-замінників на еластичність попиту. Ефективність ринку та нецінова конкуренція. Форми нецінової конкуренції на ринку. Ефективність реклами.

Тема 10. Ринок праці: крива пропозиції, ставка зарплати, профспілки.

Характер кривої пропозиції праці. Ставка зарплати та її види. Альтернативний вибір робітника. Ефект заміщення та ефект доходу. Ринкова крива пропозиції праці. Конкурентний ринок праці та ставка зарплати. Риси конкурентного ринку. Формування ринкової ставки зарплати та крива пропозиції праці. Умови максимізація прибутку конкурентного підприємства. Монопсонія та ставка зарплати. Профспілки та ставка зарплати. Методи збільшення попиту на працю. Шляхи зменшення пропозиції праці. Причини диференціації зарплати. Інвестиції в людський капітал. Теорія людського капіталу та ефективної ставки зарплати.

Тема 11. Ринки капіталу і землі.

Сутність категорії капітал. Формування підприємницького капіталу. Первісне нагромадження капіталу - вихідна умова становлення підприємства. Кругообіг підприємницького капіталу і його стадії. Функціональні форми капіталу підприємства. Оборот капіталу і вартості реалізованої продукції. Основний і оборотний капітал підприємства. Зношення основного капіталу та його види. Амортизація. Проблеми оновлення основного капіталу. Взаємозв'язок основного і оборотного капіталу в процесі виробництва товарів. Капітал і позичковий відсоток. Відсоток та фактори його зміни. Економічна рента та її види. Пропозиція землі. Попит на землю. Абсолютна, диференціальна і монопольна рента. Ціна землі і земельна рента.

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи макроекономіки та економічних процесів у відкритій економіці

Тема 1. Національна економіка та її основні показники.

Вступ до макроекономіки. Об'єкт і предмет макроекономіки. Змішана економічна система як об'єкт макроекономіки. Суб'єкти змішаної економіки. Позитивна й нормативна функції макроекономіки. Макроекономіка та економічна політика. Система національних рахунків як нормативна база макроекономічного аналізу. Суть системи національних рахунків та її відмінність від системи балансу народного господарства. Основні методологічні принципи системи національних рахунків. Показники СНР. Основні категорії СНР: випуск, кінцева, проміжна продукція, додана вартість, резиденти. Поняття валового внутрішнього продукту (ВВП). Методи розрахунку ВВП: виробничий, кінцевого використання, розподільчий. Валовий національний дохід. Похідні макроекономічні показники: ЧВП, ЧНД, НД, ОД, ВД. Дефлятор ВВП. Чистий економічний добробут (ЧЕД). Нові макроекономічні показники: індекс людського розвитку, індекс економічної свободи, рівень глобалізації, рівень тінізації.

Тема 2. Сукупні попит і пропозиція.

Сукупний попит. Сутність сукупного попиту та його відмінність від індивідуального попиту. Крива сукупного попиту. Цінові фактори сукупного попиту: ефект процентної ставки, ефект багатства, ефект імпортних закупок. Нецинові фактори сукупного попиту та їх вплив на криву сукупного попиту. Сукупне пропонування. Вплив товарних цін на сукупне пропонування. Крива сукупного пропонування залежно від фази економічного циклу. Кейнсіанський, проміжний та класичний відрізки кривої сукупного пропонування. Нецинові фактори сукупного пропонування. Сукупний попит — сукупне пропонування як модель економічної рівноваги. Рівноважні ціни та рівноважний рівень виробництва. Механізм досягнення рівноваги в економіці на окремих відрізках кривої сукупного пропонування. Ефект храповика.

Тема 3. Економічні цикли та економічне зростання.

Сутність та причини виникнення економічних циклів. Класичний діловий (промисловий) цикл та характеристика його фаз: кризи, депресії, пожвавлення та підйому. Тренд. Графічне зображення класичного ділового циклу. Рецесія. Види циклів. Короткі цикли Дж. Кітчина. Середні цикли К. Жугляра. Будівельні цикли С. Кузнеця. Довгі цикли М. Кондратьєва. Причини трансформації класичного ділового циклу в сучасні економічні коливання. Нециклічні коливання. Державне антициклічне регулювання. Макроекономічний зміст економічного зростання. Типи економічного зростання: екстенсивне та інтенсивне зростання економіки. Джерела економічного зростання: приросту праці, приросту капіталу, технічних нововведень. Фактори, що визначають економічне зростання: фактори пропозиції, попиту, ефективності, соціокультурні, інституційні фактори. Темп економічного зростання. Межі економічного зростання та його державне регулювання.

Тема 4. Інфляція, безробіття та форми їх державного регулювання.

Безробіття як порушення макроекономічної рівноваги. Концепції зайнятості та їх еволюція. Економічно активне населення. Економічно неактивне населення (поза робочою силою). Formи зайнятості. Рівень зайнятості. Функції безробіття. Рівень безробіття. Основні види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне. Природній рівень безробіття. Приховане безробіття та прихована зайнятість. Соціально-економічні наслідки безробіття. Зв'язок інфляції та безробіття. Крива А.Філліпса. Закон А.Оукена. Заходи держави, спрямовані на обмеження безробіття. Інфляція. Монетарні та немонетарні теорії інфляції. Вимірювання інфляції. Види інфляції. Інфляція попиту. Інфляція витрат (пропозиції). Передбачувана та непередбачувана інфляція. Відкрита й латентна інфляція. Природний рівень інфляції. Помірна, галопуюча та гіперінфляція. Дефляція. Стагфляція. Соціально-економічні наслідки передбачуваної та непередбачуваної інфляції. Інфляційна спіраль. Ефект Фішера. Механізм антиінфляційної політики. Основні напрями антиінфляційної політики: адаптивна та активна.

Тема 5. Доходи населення й соціальна політика.

Доходи населення: джерела та структура. Розподіл доходів: первинний і вторинний. Проблеми нерівності в розподілі доходів. Крива Лоренца. Коефіцієнт Джині. Фактори самозахисту та зовнішнього соціального захисту населення.

Держава як суб'єкт соціального захисту населення. Межа бідності: абсолютна та відносна. Державні інструменти соціального захисту населення: програми соціального забезпечення, програми державної допомоги.

Тема 6. Банківська система та грошово-кредитна політика.

Грошово-кредитна система: суть, структура, типи. Металічна та паперово-кредитна грошові системи. Кредитна система та механізм її дії. Рівні кредитної системи: Центральні і комерційні банки. Функції Центрального й комерційних банків. Зміст та теоретичні концепції грошово-кредитної політики. Інструменти впливу Центрального банку на пропозицію грошей. Засоби прямого та опосередкованого впливу грошово-кредитної політики. Емісійна політика держави. Операції на відкритому ринку. Політика облікової ставки. Політика обов'язкових банківських резервів. Політика „дорогих” та „дешевих” грошей. Ефективність монетарної політики.

Тема 7. Бюджетно-податкова політика.

Бюджетна система. Державний бюджет та його види: збалансований, дефіцитний, профіцитний. Структура державного бюджету. Причини, що зумовлюють бюджетний дефіцит. Методи фінансування дефіциту державного бюджету. Державний борг: сутність, причини, види. Взаємозв'язок дефіциту бюджету та державного боргу, їх вплив на економіку. Управління державним боргом. Рефінансування боргу. Боргова криза. Реструктуризація. Конверсія боргу. Капіталізація боргу. Податкова система та її структура. Податки та їх функції. Податкова ставка: прогресивна, пропорційна, регресивна, тверда. Класифікація податків: прямі та непрямі. Фіscalна політика, її зміст та функції. Види фіiscalної політики. Фіiscalна експансія та фіiscalна рестрикція. Дискреційна фіiscalна політика та її основні інструменти. Автоматична фіiscalна політика. Податки як вмонтовані стабілізатори економіки. Крива Лаффера та можливість її практичного застосування.

Тема 8. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство.

Інтернаціоналізація економічних зв'язків. Основні етапи інтернаціоналізації. Міжнародний поділ праці. Види міжнародного поділу праці: загальний, частковий, одиничний. Інтеграція. Передумови інтеграції. Рівні міжнародної економічної інтеграції. Основні інтеграційні утворення: ЄС, СНД, НАФТА, КАРІКОМ, МЕРКОСУР, АСЕАН та ін. Етапи розвитку світового господарства. Глобалізація. Індекс глобалізації країни. Переваги та недоліки глобалізації..

Тема 9. Міжнародна торгівля.

Міжнародна торгівля: суб'єкти, функції. Експорт. Імпорт. Теорії міжнародної торгівлі. Теорії абсолютнох, порівняльних переваг та доцільність зовнішньоекономічної діяльності країни. Теорія Хекшера-Оліна. Парадокс Леонтьєва. Гіпотеза імітаційного лага. Державне регулювання зовнішньоекономічної діяльності. Протекціонізм і вільна торгівля. Тарифні та нетарифні засоби регулювання зовнішньої торгівлі. Ембарго.

Тема 10. Міжнародний рух капіталу і робочої сили.

Причини міжнародного руху капіталу. Форми та види міжнародного руху капіталу. Приплів і відплів капіталу. Нові форми вивозу капіталу: франчайзинг, ліцензування, міжнародний консалтинг, міжнародний інжиніринг. Прямі та портфельні інвестиції. Транснаціональна корпорація. Види та об'єкти портфельних інвестицій. Міжнародний кредит. Методи стимулу припліву капіталу: податкові, нефінансові тощо. Міжнародна міграція робочої сили. Позитиви та негативи для імпортера та експортера робочої сили.

Тема 11. Міжнародні валютно-фінансові відносини.

Міжнародна валюта система та її еволюція. Міжнародні системи валютного курсу: золотий стандарт, Бреттон-Вудська та Ямайська системи. Валюта. Види валют: конвертована, неконвертована, частково конвертована. Валютний курс. Види валютного курсу: номінальний, реальний. Гнучкий валютний курс. Фіксований валютний курс. Котирування валюти. Пряме й непряме котирування національної валюти. Паритет купівельної спроможності валюти. Попит і пропонування як фактор валютного курсу. Зв'язок між валютним курсом і платіжним балансом. Особливості валютної політики Центрального банку. СПЗ. Валютні резерви. Валютні режими та державне регулювання валютного курсу. Платіжний баланс. Структура платіжного балансу. Регулювання платіжного балансу.

4. Структура навчальної дисципліни

Таблиця 2

Структура залікового кредиту дисципліни «Основи економічних теорій» для напрямів підготовки «Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури», «Документознавство та інформаційна діяльність», «Політологія», «Образотворче та декоративне мистецтво», «Музичне мистецтво», «Хореографія», «Мова та література (англійська)», «Мова та література (німецька)», «Мова та література (французька)», Прикладна лінгвістика, «Фізичне виховання», «Здоров'я людини», «Олімпійський спорт», «Історія».

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку та основи мікроекономіки.							
Тема 1. Економічна теорія як наука.	2	2		-			-
Тема 2. Економічна система та відносини власності.	6	2		-	2(3)	2(1)	-
Тема 3. Економічні потреби суспільства та їх взаємозв'язок із виробництвом.	6	2		-	2(3)	2(1)	-

Продовження таблиці 2

Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки.	4			-	2(3)	2(1)	-
Тема 5. Основи мікроекономічного аналізу.	6(8)	2	2	-	1(3)	1	-
Тема 6. Основи теорії поведінки споживача.	4			-	2(3)	2(1)	-
Тема 7. Мікроекономічна модель підприємства (фірми).	6(7)	2		-	2(3)	2	-
Тема 8. Підприємство в ідеальних ринкових структурах: чиста конкуренція і чиста монополія.	6	1	1	-	2(3)	2(1)	-
Тема 9. Підприємство в реальних ринкових структурах: монополістична конкуренція і олігополія.	6(5)	1	1	-	2	2(1)	-
Тема 10. Ринок праці: крива пропозиції, ставка зарплати, профспілки.	5(4)		1	-	2	2(1)	-
Тема 11. Ринки капіталу і землі.	3(5)		1	-	1(3)	1	-
Разом за змістовим модулем 1	54 (57)	12	6	-	18 (28)	18 (11)	-

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи макроекономіки та економічних процесів у відкритій економіці

Тема 1. Національна економіка та її основні показники.	6(5)	2		-	2	2(1)	-
Тема 2. Сукупні попит і пропозиція.	4(3)			-	2	2(1)	-
Тема 3. Економічні цикли та економічне зростання.	7(6)	2	1	-	2	2(1)	-
Тема 4. Інфляція, безробіття та форми їх державного регулювання.	7(6)	2	1	-	2	2(1)	-
Тема 5. Доходи населення й соціальна політика.	5(4)		1	-	2	2(1)	-
Тема 6. Банківська система та грошово-кредитна політика.	6(5)	1	1	-	2	2(1)	-
Тема 7. Бюджетно-податкова політика.	5(6)	1	2	-	1(2)	1	-
Тема 8. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство.	3(4)	1		-	1(2)	1	-
Тема 9. Міжнародна торгівля.	3(4)	1		-	1(2)	1	-
Тема 10. Міжнародний рух капіталу і робочої сили.	3(4)	1		-	1(2)	1	-

Продовження таблиці 2

Тема 11. Міжнародні валютно-фінансові відносини.	5(4)	1		-	2	2(1)	-
Разом за змістовим модулем 2	54 (51)	12	6	-	18 (22)	18 (11)	-
Усього годин	108	24	12	-	36 (50)	36 (22)	-

Таблиця 3

Структура залікового кредиту дисципліни «Основи економічних теорій» для напрямів підготовки «Математика», «Міжнародні відносини», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна інформація», «Країнознавство»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8
Змістовий модуль 1. Загальні засади економічного розвитку та основи мікроекономіки.							
Тема 1. Економічна теорія як наука.	2	2		-			-
Тема 2. Економічна система та відносини власності.	6	2		-	2	2	-
Тема 3. Економічні потреби суспільства та їх взаємозв'язок із виробництвом.	6	2		-	2	2	-
Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки.	4			-	2	2	-
Тема 5. Основи мікроекономічного аналізу.	6	2	2	-	1	1	-
Тема 6. Основи теорії поведінки споживача.	6			-	3	3	-
Тема 7. Мікроекономічна модель підприємства (фірми).	6	2		-	2	2	-
Тема 8. Підприємство в ідеальних ринкових структурах: чиста конкуренція і чиста монополія.	6	1	1	-	2	2	-
Тема 9. Підприємство в реальних ринкових структурах: монополістична конкуренція і олігополія.	6	1	1	-	2	2	-
Тема 10. Ринок праці: крива пропозиції, ставка зарплати, профспілки.	4			-	2	2	-

Продовження таблиці 3

Тема 11. Ринки капіталу і землі.	2			-	1	1	-
Разом за змістовим модулем 1	54	12	4	-	19	19	-
Змістовий модуль 2. Теоретичні основи макроекономіки та економічних процесів у відкритій економіці							
Тема 1. Національна економіка та її основні показники.	6	2		-	2	2	-
Тема 2. Сукупні попит і пропозиція.	4			-	2	2	-
Тема 3. Економічні цикли та економічне зростання.	7	2	1	-	2	2	-
Тема 4. Інфляція, безробіття та форми їх державного регулювання.	7	2	1	-	2	2	-
Тема 5. Доходи населення й соціальна політика.	5		1	-	2	2	-
Тема 6. Банківська система та грошово-кредитна політика.	6	1	1	-	2	2	-
Тема 7. Бюджетно-податкова політика.	5	1	2	-	1	1	-
Тема 8. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство.	3	1		-	1	1	-
Тема 9. Міжнародна торгівля.	3	1		-	1	1	-
Тема 10. Міжнародний рух капіталу і робочої сили.	3	1		-	1	1	-
-Тема 11. Міжнародні валютно-фінансові відносини.	5	1		-	2	2	-
Разом за змістовим модулем 2	54	12	6	-	18	18	-
Усього годин	108	24	10	-	37	37	-

Таблиця 4

Структура залікового кредиту дисципліни «Основи економічних теорій» для напрямів підготовки «Готельно-ресторанна справа»

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин						
	Усього	у тому числі					
		Лек.	Практ. (Семін.)	Лаб.	Інд.	Сам. роб.	Контр. роб.
1	2	3	4	5	6	7	8

Змістовий модуль 1. Загальна характеристика мікропроцесів та поведінки суб'єктів в різних структурах ринку

Тема 1. Економічна теорія як наука.	1	1		-			-
Тема 2. Економічна система та відносини власності.	5	1		-	2	2	-

Продовження таблиці 4

Тема 3. Економічні потреби суспільства та їх взаємозв'язок із виробництвом.	5	1		-	2	2	-
Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки.	4			-	2	2	-
Тема 5. Основи мікроекономічного аналізу.	5	1	2	-	1	1	-
Тема 6. Основи теорії поведінки споживача.	4			-	2	2	-
Тема 7. Мікроекономічна модель підприємства (фірми).	8	2	2	-	2	2	-
Тема 8. Підприємство в ідеальних ринкових структурах: чиста конкуренція і чиста монополія.	6	1	1	-	2	2	-
Тема 9. Підприємство в реальних ринкових структурах: монополістична конкуренція і олігополія.	6	1	1	-	2	2	-
Тема 10. Ринок праці: крива пропозиції, ставка зарплати, профспілки.	4			-	2	2	-
Тема 11. Ринки капіталу і землі.	2			-	1	1	-
Разом за змістовим модулем 1	50	8	6	-	18	18	-

Змістовий модуль 2. Теоретичні основи макроекономіки та економічних процесів у відкритій економіці

Тема 1. Національна економіка та її основні показники.	8	2	2	-	2	2	-
Тема 2. Сукупні попит і пропозиція.	4			-	2	2	-
Тема 3. Економічні цикли та економічне зростання.	6	1	1	-	2	2	-
Тема 4. Інфляція, безробіття та форми їх державного регулювання.	6	1	1	-	2	2	-
Тема 5. Доходи населення й соціальна політика.	6		2	-	2	2	-
Тема 6. Банківська система та грошово-кредитна політика.	7	1	2	-	2	2	-
Тема 7. Бюджетно-податкова політика.	5	1	2	-	1	1	-
Тема 8. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство.	3	1		-	1	1	-
Тема 9. Міжнародна торгівля.	4	1	1	-	1	1	-

Продовження таблиці 4

Тема 10. Міжнародний рух капіталу і робочої сили.	3	1		-	1	1	-
Тема 11. Міжнародні валютно-фінансові відносини.	6	1	1	-	2	2	-
Разом за змістовим модулем 2	58	10	12	-	18	18	-
Усього годин	108	18	18	-	36	36	-

5. Теми практичних занять

Таблиця 5

Теми практичних занять з дисципліни «Основи економічних теорій» для напрямів підготовки «Музейна справа і охорона пам'яток історії та культури», «Документознавство та інформаційна діяльність», «Політологія», «Образотворче та декоративне мистецтво», «Музичне мистецтво», «Хореографія», «Мова та література (англійська)», «Мова та література (німецька)», «Мова та література (французька)», Прикладна лінгвістика, «Фізичне виховання», «Здоров'я людини», «Олімпійський спорт», «Історія», «Математика», «Міжнародні відносини», «Міжнародні економічні відносини», «Міжнародна інформація», «Країнознавство»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Основи мікроекономічного аналізу. 1. Мікроекономічні суб'єкти та їх поведінка. 2. Попит і пропозиція: сутність, закони та фактори. 3. Ринкова рівновага, її зміни та відхилення. 4. Цінова еластичність попиту і пропозиції.	2
2	Підприємство в ідеальних ринкових структурах: чиста конкуренція і чиста монополія. 1. Короткостроковий період на ринку чистої конкуренції. 2. Довгостроковий період на ринку чистої конкуренції. Ефективність ринку. 3. Поведінка підприємства в чистій монополії. 4. Способи збільшення прибутку чистої монополії.	1
3	Підприємство в реальних ринкових структурах: монополістична конкуренція і олігополія. 1. Монополістична конкуренція та диференціація товару. 2. Характеристика ринку олігополії: ознаки, види та показники. 3. Основні моделі поведінки підприємства. 4. Антимонопольне регулювання діяльності підприємств.	1
4	Ринок праці: крива пропозиції, ставка зарплати, профспілки 1. Сутність ставки зарплати та крива пропозиції праці. 2. Підприємство на ринку праці та ставка зарплати. 3. Вплив профспілок на ставку зарплати. 4. Диференціація ставок зарплати.	1 (0)

Продовження таблиці 5

5	Ринки капіталу і землі. 1. Сутність капіталу та процес його початкового нагромадження 2. Форми і процес кругообігу капіталу. 3. Відсоток та фактори його зміни. 4. Ринок землі: сутність, рента та ціна землі.	1 (0)
6	Економічні цикли та економічне зростання 1. Сутність та причини виникнення економічних циклів. 2. Фази економічного циклу. 3. Економічне зростання: сутність та види. 4. Фактори та наслідки економічного зростання.	1
7	Інфляція, безробіття та форми їх державного регулювання 1. Зайнятість та причини виникнення безробіття. 2. Види, наслідки та способи скорочення безробіття. 3. Інфляція: сутність та її види. 4. Вплив інфляції на господарські процеси та методи її подолання.	1
8	Доходи населення й соціальна політика 1. Доходи населення та їх вимір. 2. Розподіл доходів у суспільстві. Крива Лоренца. 3. Добробут населення та соціальна політика держави.	1
9	Банківська система та грошово-кредитна політика. 1. Сутність та види грошових систем. 2. Структура та функції банківської системи. 3. Попит і пропозиція грошей. 4. Основні види та інструменти монетарної політики.	1
10	Бюджетно-податкова політика. 1. Бюджет та бюджетний дефіцит. 2. Державний борг та способи його погашення. 3. Податкова політика. Крива Лаффера. 4. Фіскальна політика та її інструменти.	2
	Разом	12 (10)

Таблиця 6

Теми практичних занять з дисципліни «Основи економічних теорій» для напрямів підготовки «Готельно-ресторанна справа»

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Основи мікроекономічного аналізу. 1. Мікроекономічні суб'єкти та їх поведінка. 2. Попит і пропозиція: сутність, закони та фактори. 3. Ринкова рівновага, її зміни та відхилення. 4. Цінова еластичність попиту і пропозиції.	2
2	Мікроекономічна модель підприємства (фірми). 1. Економічна природа та теорія підприємства. 2. Витрати підприємства: коротко- і довгостроковий період. 3. Дохід та прибуток підприємства.	2

Продовження таблиці 6

3	Підприємство в ідеальних ринкових структурах: чиста конкуренція і чиста монополія. 1. Короткостроковий період на ринку чистої конкуренції. 2. Довгостроковий період на ринку чистої конкуренції. Ефективність ринку. 3. Поведінка підприємства в чистій монополії. 4. Способи збільшення прибутку чистої монополії.	1
4	Підприємство в реальних ринкових структурах: монополістична конкуренція і олігополія. 1. Монополістична конкуренція та диференціація товару. 2. Характеристика ринку олігополії: ознаки, види та показники. 3. Основні моделі поведінки підприємства. 4. Антимонопольне регулювання діяльності підприємств.	1
5	Національна економіка та її основні показники. 1. Сутність, цілі макроекономіки та макроекономічної політики. 2. Економічний зміст та принципи системи національних рахунків. 3. Валовий внутрішній продукт та методи його обчислення. 4. Інші макроекономічні показники та спосіб їх вимірювання.	2
6	Економічні цикли та економічне зростання 1. Сутність та причини виникнення економічних циклів. 2. Фази економічного циклу. 3. Економічне зростання: сутність та види. 4. Фактори та наслідки економічного зростання.	1
7	Інфляція, безробіття та форми їх державного регулювання 1. Зайнятість та причини виникнення безробіття. 2. Види, наслідки та способи скорочення безробіття. 3. Інфляція: сутність та її види. 4. Вплив інфляції на господарські процеси та методи її подолання.	1
8	Доходи населення й соціальна політика 1. Доходи населення та їх вимір. 2. Розподіл доходів у суспільстві. Крива Лоренца. 3. Добробут населення та соціальна політика держави.	2
9	Банківська система та грошово-кредитна політика. 1. Сутність та види грошових систем. 2. Структура та функції банківської системи. 3. Попит і пропозиція грошей. 4. Основні види та інструменти монетарної політики.	2
10	Бюджетно-податкова політика. 1. Бюджет та бюджетний дефіцит. 2. Державний борг та способи його погашення. 3. Податкова політика. Крива Лаффера. 4. Фіscalна політика та її інструменти.	2

Продовження таблиці 6

11	Міжнародна торгівля. 1. Сутність, форми та особливості міжнародної торгівлі. 2. Основні теорії міжнародної торгівлі. 3. Зовнішньоторговельна політика: види та методи.	1
12	Міжнародні валютно-фінансові відносини. 1. Міжнародна валюта система та її еволюція. 2. Валютний курс та політика його регулювання. 3. Платіжний баланс: структура та методи збалансування.	1
	Разом	18

6. Самостійна робота

Таблиця 7

№ з/п	Тема	Кількість годин
1	Тема 1. Економічна теорія як наука. 1.1. Проблеми прикладного аспекту економічної теорії. 1.2. Основні школи економічної теорії після Кейнса. 1.3. Закони економічної теорії.	0/0/0
2	Тема 2. Економічна система та відносини власності. 2.1. Структура економічної системи. 2.2. Моделі змішаної економічної системи. 2.3. Тріада власності.	2/2/1
	Тема 3. Економічні потреби суспільства та їх зв'язок з виробництвом. 3.1. Економічні потреби: суть та види. Закон зростання економічних потреб. 3.2. Натуральне й товарне виробництво. 3.3. Альтернативна вартість.	2/2/1
3	Тема 4. Товарне виробництво як основа ринкової економіки. 4.1. Ринок: суть, структура, функції. 4.2. Товар і його властивості. Альтернативні теорії вартості. 4.3. Гроші – розвинута форма товарних відносин. 4.4. Ринкова інфраструктура.	2/2/1
4	Тема 5. Основи мікроекономічного аналізу. 5.1. Основні форми економічної активності мікроекономічних суб'єктів. 5.2. Криві попиту і пропозиції та їх зміщення під впливом нецінових факторів. 5.3. Ринкова рівновага, її зміни та відхилення. 5.4. Цінова еластичність попиту і пропозиції.	1/1/1

Продовження таблиці 7

5	Тема 6. Основи теорії поведінки споживача. 6.1. Корисність та її види. 6.2. Крива байдужості, гранична норма заміщення. 6.3. Бюджетна лінія та вибір споживача.	2/3/1
6	Тема 7. Мікроекономічна модель підприємства (фірми). 7.1. Функції фірми (підприємства). 7.2. Класифікація витрат фірми. 7.3. Умови отримання прибутку фірми.	2/2/2
7	Тема 8. Підприємство в ідеальних ринкових структурах: чиста конкуренція і чиста монополія. 8.1. Ознаки ринку чистої конкуренції. 8.2. Фіаско ринку. 8.3. Цінова дискримінація.	2/2/1
8	Тема 9. Підприємство в реальних ринкових структурах: монополістична конкуренція і олігополія. 9.1. Переваги та недоліки монополістичної конкуренції. 9.2. Показники концентрації на ринку олігополії. 9.3. Картелі та антимонопольне регулювання діяльності підприємств.	2/2/1
9	Тема 10. Ринок праці: крива пропозицій, ставка зарплати профспілки. 10.1. Заробітна плата як альтернативна вартість робочої сили. 10.2. Підприємство на ринку праці та ставка зарплати. 10.3. Вплив профспілок на ставку зарплати.	2/2/1
10	Тема 11. Ринки капіталу і землі. 11.1. Сутність капіталу та процес його початкового нагромадження. 11.2. Форми і процес кругообігу капіталу. 11.3. Відсоток та фактори його зміни. 11.4. Ринок землі: сутність, рента та ціна землі.	1/1/1
	Тема 12. Національна економіка та її основні показники. 12.1. Економічний зміст БНГ і СНР. 12.2. Основні недоліки ВВП. Чистий економічний добробут. 12.3. ВНД, ВННД та їх відмінності від ВВП.	2/2/1
	Тема 13. Сукупні попит і пропозиція. 13.1. Нецінові чинники сукупного попиту. 13.2. Кейнсіанський та класичний підходи до сукупної пропозиції. 13.3. Ефект храповика.	2/2/1
14	Тема 14. Економічні цикли та економічне зростання. 14.1. Теорії циклічного розвитку. 14.2. Види економічних криз. 14.3. Наслідки економічного зростання.	2/2/1

	Тема 15. Інфляція, безробіття та форми їх державного регулювання. 15.1. Теорії безробіття. Причини існування природного безробіття. 15.2. Соціальні втрати економіки від безробіття. 15.3. Основні концепції інфляційних процесів. 15.4. Переваги та недоліки активної та адаптивної антиінфляційної політики.	2/2/1
16	Тема 16. Доходи населення й соціальна політика. 16.1. Номінальні і реальні доходи. 16.2. Особливості вторинного розподілу доходів. 16.3. Економічний зміст соціального страхування. 16.4. Види соціальної політики.	2/2/1
17	Тема 17. Банківська система та грошово-кредитна політика. 17.1. Грошова маса: суть та структура. 17.2. Грошові агрегати. 17.3. Створення грошей банківською системою. 17.4. Недоліки монетарної політики.	2/2/1
18	Тема 18. Бюджетно-податкова політика. 18.1. Недоліки способів фінансування бюджетного дефіциту. 18.2. Види та тягар боргу. 18.3. Роль оподаткування в активізації інвестиційної активності. 18.4. Недоліки дискреційної та недискреційної фіscalnoї політики.	1/1/1
19	Тема 19. Інтернаціоналізація економічних зв'язків та світове господарство. 19.1. Міжнародний поділ праці та його форми. 19.2. Інтеграційні процеси та угрупування. 19.3. Вплив глобалізації та зовнішньоекономічну діяльність.	1/1/1
20	Тема 20. Міжнародна торгівля. 20.1. Економічний зміст теорії Хекшера-Оліна, парадоксу Леонтьєва. 20.2. Переваги та недоліки тарифних і нетарифних методів ліювання. 20.3. Сильні та слабкі сторони протекціонізму та фрітредерства.	1/1/1
21	Тема 21. Міжнародний рух капіталу і робочої сили. 21.1. Економічні причини міжнародного руху капіталу. 21.2. Форми міжнародних інвестицій. Офшорні зони. 21.3. Наслідки міжнародної міграції робочої сили для національної економіки.	1/1/1
22	Тема 22. Міжнародні валютно-фінансові відносини. 22.1. Етапи розвитку міжнародної валютої системи. 22.2. Фактори впливу на валютний курс.. 22.3. Методи збалансування платіжного балансу.	2/2/1
	Разом	36/37/22

7. Індивідуальні завдання

Загальні вимоги до виконання:

1. Індивідуальна робота студента передбачає виконання науково-дослідного завдання, що охоплює одну з тем навчальної дисципліни. Рівень ІНДЗ демонструє стан засвоєння теоретичної інформації студентом та його здатність використання її для аналізу реальних економічних явищ. Обсяг аналітичної роботи складає від 15 до 25 стр. Залежно від обраного питання в ній має бути відображені причини виникнення, фактори впливу, структура, динаміка, наслідки, способи державного регулювання економічних явищ чи процесів в Україні на сучасному етапі тощо. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання вимагає від студента вміння працювати з аналітичними матеріалами, аналізувати, узагальнювати знайдену інформацію, робити висновки на основі набутих знань тощо.

2. Оцінювання індивідуального завдання:

Таблиця 8

Рівень виконання ІНДЗ	К-ть балів
Аналітичне дослідження виконано відмінно: повно висвітлена тема із сформульованими власними висновками та відповідно до вимог оформлення.	8-10 (12-13)
Недостатньо повно висвітлена тема із нечітко сформульованими власними висновками й порушенням вимог оформлення.	6-7 (8-11)
Задовільне виконання аналітичного дослідження – неповно висвітлено тему без власних висновків студента.	1-5 (1-7)

8. Методи та засоби навчання

В процесі викладання дисципліни використовуються різні методи, які дозволяють засвоїти теоретичні і практичні аспекти функціонування національної економіки. Основні з них:

- пояснально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний (лекція);
- репродуктивний метод (відтворення матеріалу на практичних заняттях із використанням різноманітних вправ та форм самоконтролю);
- дослідницький метод – використовується при виконанні індивідуальних науково-дослідних завдань, коли навчальна робота безпосередньо переростає в наукове дослідження. У даному методі найбільш повно проявляються ініціатива, самостійність, творчий пошук у дослідницькій діяльності.
- економіко-математичне моделювання у вигляді графічного аналізу та формалізованого відображення макроекономічних процесів.

9. Форма підсумкового контролю успішності навчання

Формою підсумкового контролю успішності навчання є іспит за допомогою комп’ютерного тестування.

10. Методи та засоби діагностики успішності навчання

В процесі вивчення дисципліни “Основи економічних теорій” використовуються наступні методи діагностики успішності навчання:

- поточне опитування;
- розв'язування тестових завдань;
- виконання творчих завдань,
- написання економічного диктанту,
- оцінювання виконання ІНДЗ.

11. Розподіл балів та критерії оцінювання

Шкала оцінювання академічних успіхів слухача – 100-балльна. Переведення оцінки в шкалу ECTS та національну шкалу здійснюється за схемою.

Таблиця 9

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи (проекту), практики	для заліку
90 – 100	A	Відмінно	Зараховано
82 – 89	B	Добре	
75 - 81	C		
67 -74	D	Задовільно	
60 - 66	E		
1 – 59	Fx	Незадовільно	Незараховано (з можливістю повторного складання)

Рейтингову оцінку (за 100-балльною шкалою) студент може одержати з урахуванням поточних балів, набраних на практичних заняттях та за виконання ІНДЗ:

Рейтингова оцінка визначається як сума трьох складників:

- сумарної кількості балів за поточне опитування з відповідних тем (max 30 балів);
- оцінки за індивідуальну роботу (max 10 балів);
- оцінювання на іспиті (max 60 балів).

Якщо навчальним планом курсу передбачено 6 практичних занять, то кожне з них оцінюється в 5 балів, у випадку 5 практичних занять – по 6 балів.

Таблиця 10

Розподіл балів за формами контролю

Поточний контроль (40 балів)			Іспит (60 балів)	Загальна кількість балів
Модуль 1		Модуль 2		
Змістовий модуль 1	Змістовий модуль 2	ІНДЗ		
15 (12) балів	15 (18) балів	10		100

Основними формами поточного контролю студентів на практичних заняттях є опитування, виконання тестових завдань, написання економічного диктанту. Опитування оцінюється за критеріями, що охарактеризовані в табл. 11.

Таблиця 11

Повна відповідь студента на основне питання і додаткові питання викладача	1,25
Неповна відповідь студента на основне питання і додаткові питання	0,8-1,2
Володіння матеріалом на поверховому рівні	0,5-0,7
Відповідь на окремі найпростіші питання без розуміння їх суті	0,3-0,4
За активність на практичному занятті	0,5 – 1

Крім того, для поточного оцінювання може використовуватися тестування та економічний диктант. Тестове завдання складається з 10 тестів, правильне виконання кожного з яких дозволяє отримати 0,5 (0,6) бала. Економічний диктант передбачає пояснення 10 категорій, правильне обґрунтування яких дозволяє в сумі отримати 0,5 (0,6) бала за одне заняття.

Для студентів напряму підготовки «готельно-ресторанна справа» розподіл балів буде таким:

Таблиця 12

Поточний контроль										Підсумковий контроль	Сума	
Модуль 1					Модуль 2							
Змістовий модуль 1		Змістовий модуль 2					ІНДЗ			Екзамен		
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	13	60	100	

12. Методичне забезпечення

Методичні вказівки до виконання самостійної роботи з дисципліни «Економічна теорія» для студентів неекономічних спеціальностей. – Луцьк : РВВ «Вежа», 2008. – 31 с.

Методичні вказівки до семінарських занять з дисципліни „Економічна теорія” для студентів неекономічних спеціальностей денної форми навчання. - Луцьк : РВВ «Вежа», 2009. – 36 с.

Тестові завдання для підсумкового контролю знань студентів денної форми навчання неекономічних спеціальностей з дисциплін „Економічна теорія” і „Основи економічних теорій”. - Луцьк : ВНУ ім. Лесі Українки, 2012. – 112 с.

13. Список джерел

Основна література:

Аналітична економія : Макроекономіка і мікроекономіка : [підручник] : у 2 кн. / С. М. Панчишин, П. І. Островерх, В. Б. Буняк. – К. : Знання, 2009. – 723 с.; 526 с.

Воробьев Е. М. Экономическая теория – политическая экономия в схемах и графиках : [учеб. пособие]. – Х. : ХГИ «НУА», 1999. – 240 с.

Вступ до економічної теорії. Курс лекцій. Частина 1. / З. Ватаманюк, С. Панчишин. – Львів : Новий світ–2000, 2005. – 352 с.

Гронтковська Г. Е. Економічна теорія : навч. посіб. для самостійного вивчення дисципліни / Г. Е. Гронтковська, А. Ф. Косік, О. І. Ряба – Рівне: НУВГП, 2010.– 369 с.

Економічна теорія : [підручник] / За ред. В.М. Тарасевича. – К. : Центр навчальної літератури, 2006. – 784 с.

Економічна теорія : Політекономія : [підручник] / За ред. В. Д. Базилевича. – 5-те вид. – К. : Знання – Прес, 2006. – 719 с.

Економічна теорія : Політекономія. Мікроекономіка. Макроекономіка : [навчальний посібник] / Білецька Л. В., Білецький Л. В., Савич В. І. – К. : Центр навчальної літератури, 2005. – 652 с.

Макконелл К. Р. Экономикс : принципы, проблемы и политика : Пер. с 14-го англ. изд. / К. Р. Макконел, С. Л. Брю. – М. : ИНФРА-М., 2005. – 972 с.

Мэнкью Н. Г. Принципы экономикс / Н. Г. Мэнкью. – СПб. : Питер Ком, 1999. – 784 с.

Основи економічної теорії в структурно-логічних схемах : навч. посіб. / За ред. Л. С. Шевченко. – Харків : Право, 2010. – 144 с.

Додаткова література:

Башнянин Г. І. Мікроекономічна теорія : [навч. посібник] / За ред. Башнянина Г.І. і Щедрої О.В. – Львів : Новий світ, 2007. – 640 с.

Безугла В.О. Мікроекономіка : [навч. посібник] / В. О. Безугла – К. : Центр учебової літератури, 2007. – 288 с.

Беляєв О. О. Політична економія : [навч. посібник] / О. О. Беляєв, А. С. Бебело. – К. : КНЕУ, 2001. – 328 с.

Веріан Гел Р. Мікроекономіка: проміжний рівень. Сучасний підхід / Пер. з англ. С.Слухая. – К. : Лібра, 2006. – 632 с.

Зазимко А. З. Політична економія : [структурно-логічний посібник] / А. З. Зазимко. – Вид. 2-е. – К. : КНЕУ, 2006. – 358 с.

Липсиц И. В. Экономика : [ученик для вузов] / И. В. Липсиц. – М. : Омега – Л, 2006. – 656 с.

Макроекономіка / За ред. В. Базилевича. — К.: Знання, 2007. – 719 с.

Микроэкономика : [учебник] / Под ред. А.Г. Грязновой, А.Ю. Юданова. – 6-е изд., испр. и доп. - М. : КНОРУС, 2006. – 624 с.

Мікроекономіка : [підручник] / За ред. В.Д.Базилевича. – К. : Знання, 2007. – 677с.

Небава М. І. Теорія макроекономіки : [навчальний посібник] / М. І. Небава. – К. : Видавничий дім «Слово», 2005. – 536 с.

Політична економія: [навч. посібник] / К. Т. Кривенко, В. С. Савчук, О. О. Беляєв. – К. : КНЕУ, 2001. – 508 с.

Рудий М.М., Жабка В.В. Мікроекономіка : [навч. посібник] – К. : Центр учебової літератури, 2008. – 360 с.

Савченко А. Г. Макроекономіка : [підручник] / А. Г. Савченко. – К. : КНЕУ, 2005. – 441 с.

Самуэльсон П. Экономика / П. Самуэльсон. – Т. 1. – М. : АЛГОН, 1994. – 333 с.

Экономическая теория : [учеб. для студ. высш. учеб. заведений] / Под ред. В. Д. Камаева. – 8-е изд., перераб и допол. – М. : Гуманит. центр ВЛАДОС, 2002. – 640 с.

Экономическая теория : [учебник для студентов вузов]. / Под ред. И. П. Николаевой. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2008. – 527 с.

Экономическая теория : [учебник] / Под общ. ред. А. Г. Грязновой. – М. : Экзамен, 2005. – 592 с.